

Complexnummer: 529438

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Hof te Dieren

Aantal complexonderdelen

13

Monumentnummers van complexonderdelen

529439, 529440, 529441, 529442,
529443, 529444, 529445, 529446,
529447, 529448, 529449, 529450,
529832

Woonplaats

Dieren

Gemeente

Rheden

Provincie

Gelderland

Hoofdadres van hoofdobject

Arnhemsestraatweg 10, 6953 AX Dieren

Complexomschrijving

Omschrijving van het complex

De HISTORISCHE BUITENPLAATS HOF TE DIEREN bestaat uit de volgende samenstellende onderdelen: HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG (1) KONINGSMUUR (2), MUUR in park (3), MOESTUINMUUR MET HEK (4), BOMBERGSE HUIS (5), BRUG (6), IJSKELDER (7), TUINMANSWONING (Groningse huis) (8), SCHUUR (9), BOERDERIJ (10), SCHUUR (11), STUW (12) en CASCADES (13A en 13B)

De historische bronnen met betrekking tot de geschiedenis van Hof te Dieren gaan terug tot in de 12de eeuw. Als beloning voor zijn goede diensten schonk de Duitse Keizer Frederik I Barbarossa in 1168 Hof te Dieren aan Graaf Engelberg von Berg. Vijftig jaar later schonk de zoon van Graaf Engelberg von Berg het hof aan het 'Hospitaal van Sint Marie van het Huis der Theutonici', oftewel de Duitse Orde, die het tot in 1647 in haar bezit had. Op 2 september van dat jaar wordt Hof te Dieren gekocht door Prins Willem II (1626-1650), die er spoedig een wildbaan liet aanleggen, zoals de 'Caarte van Dieren' uit 1654 door Nicolaes van Geelkercken laat zien. Het centrum van het hof was in de zuidoosthoek van deze Wildbaan gelegen, even ten zuidoosten van de huidige Arnhemsestraatweg en bestond uit een ensemble van een door vier vleugels omsloten hof, dat waarschijnlijk van oorsprong grotendeels uit de 16de eeuw dateerde. Voorts laat de kaart zien, dat de omgrenzing van de huidige historische aanleg, waarvan

het parkgedeelte aan de zuidoostzijde van de Arnhemsestraatweg is gesitueerd, in grote trekken overeenkomt met het beloop van de omgrenzing van Hof te Dieren aan deze zijde uit de tijd van Prins Willem II. Ook de Ruitersbeek, die bij Kasteel Middachten ontspringt, is op deze kaart reeds te zien. De beek voedde omstreeks het midden van de 17de eeuw een brede waterpartij direct aan de zuidoostzijde van het hof. Verder geeft de kaart in meer westelijke richting, iets ten noorden van de Ruitersbeek een woning weer, die wellicht met het Bombergse huis geïdentificeerd kan worden. Dit aan de zuidoostzijde van de moestuin op Hof te Dieren gelegen bijgebouw, dat in de loop der tijd verschillende bestemmingen heeft gehad (o.a. waarschijnlijk kolfbaan, oranjerie, dienstwoning en herberg), is weergegeven op een gezicht op Hof te Dieren uit 1743 door Jan de Beijer. De ten zuidwesten hiervan gelegen boerderij dateert vermoedelijk uit de 18de eeuw. De aan de zuidoostzijde van de boerderij gelegen stal werd in de 19de eeuw opgetrokken. In de tweede helft van de 17de eeuw, toen Hof te Dieren in het bezit was van Koningstadhouder Willem III (1650-1702) werd het hof ingrijpend verbouwd en werd rondom een ruime formele aanleg gerealiseerd. Van het vernieuwde hof en de Nieuwe Plantage werd rond 1700 door Petrus Schenk een aantal gezichten ("Praetorium Dieranum") samengesteld. De door de Ruitersbeek gevoede brede waterpartij aan de zuidoostzijde van het hof werd tot een aantal rechthoekige waterparterres en rechte waterkanalen vergraven. Voorts laten de prenten zien, dat de formele aanleg van Hof te Dieren gedeeltelijk door muren en hagen omgeven en geleed werd. Aan de noordoostzijde van de huidige parkaanleg bevindt zich de zogeheten Koningsmuur, die in oorsprong uit deze tijd dateert en die de parkaanleg aan deze zijde naar de openbare weg (Doesburgsedijk, Arnhemsestraatweg) afsluit. In het hart van de aanleg is een rechte deels verruïneerde muur gelegen, die oorspronkelijk in de tweede helft van de 17de eeuw als scheidingsmuur van enkele parterres dienst deed. Vanaf 1732, toen Prins Willem IV (1711-1751) zijn eigendomsrecht op Hof te Dieren kon laten gelden, kwamen wederom veranderingen in de aanleg tot stand. Deze veranderingen vonden plaats vóór 1783, want ze staan geregistreerd op de Topografische Kaart van de Linie van de IJssel uit 1783. Prins Willem IV, zijn echtgenote Prinses Anna van Hannover (1709- 1759) of hun zoon Prins Willem V (1748-1806) lieten waarschijnlijk de halfcirkelvormige oprit aan de voorzijde van het hof aanleggen, van waaruit vijf lanen zich straalsgewijs projecteerden. De aanleg van deze zogenaamde 'Patte d'oeie', die de compositorische relatie tussen de formele aanleg van Hof te Dieren en de aanleg van de wildbaan aan de noordwestzijde van de Arnhemsestraatweg hechter maakte, is op genoemde kaart te zien. Op de plaats van de oprit ligt thans een weide in landschapsstijl, die in oorsprong uit de eerste helft van de 19de eeuw dateert; van de lanen zijn nog enkele gedeelten bewaard gebleven. De laan, die aan de noordoostzijde van de weide ontspringt (thans enkel beuk, 19de eeuw) maakte deel uit van deze aanleg met vijf lanen, evenals de laan aan de westzijde van de weide (thans deels enkel en deels dubbel beuk, 19de eeuw), die de Arnhemsestraatweg snijdt en die uitkomt op de aan de noordwestzijde van de straatweg gelegen Lange Juffer, een oude schapendrift. In deze periode in de 18de eeuw kwamen verder veranderingen tot stand in de aanleg van de wildbaan. Na 1732 liet Prins Willem IV of in een later stadium zijn weduwe de Carolinaberg aanleggen. Deze aanleg bestaat uit een sterrenbos op een reeds bestaande heuvelpartij, waarvan veertien deels als laan (thans beuk, eik en naaldhout, 19de en 20ste eeuw) en als tracé bewaard gebleven assen het hier gelegen Dierense bos doorsnijden. Prinses Anna van Hannover of haar zoon Prins Willem V liet in de huidige westhoek van dit bos, op de plaats van de 'Steenbergh', die op de kaart uit 1654 is aangeduid, een wagenwiellvormige compositie van een cirkelvormig pad, dat door negen lanen en laanfragmenten wordt doorsneden, aanleggen. Wellicht al sinds deze tijd heet de berg met het wagenwiel de Prins Willelberg. Vanouds wordt de berg door een boom, geplaatst in een ronde open ruimte, bekroond (thans beuk, 20ste eeuw). Voorts werden respectievelijk de zuidwest- en noordwestzijde van het Dierense bos, de Buitenallee (thans beuk in enkel verband, 19de eeuw) en de Burmania-allee (thans beuk in enkel en deels in dubbel verband, 19de eeuw) en het overige lanenstelsel van het Dierense bos aangelegd (thans beuk, gemengd loofhout,

naaldhout, 19de en 20ste eeuw), dat bijna in zijn geheel, zij het deels als tracé, bewaard is gebleven. Het door het lanenstelsel in geometrische figuren gelede barokke patroon van de aanleg van het Dierense bos werd in deze tijd bebost (thans gemengd loofhout en naaldhout, 19de en 20ste eeuw). Aan de zuidwestzijde eindigt de Burmanialaan bij de haaks hierop gesitueerde Zuidlaan (thans deels enkel en deels dubbele beuk, 19de en 20ste eeuw), die vanouds voor een groot deel de zoom van het Dierense bos aan de Zuidoostzijde markeert. Aan de noordoostzijde wordt het Dierense bos vanouds door de Oostlaan begrensd; als zodanig valt deze laan samen met het tracé van de scheiding tussen het Dierense bos en de ten noordoosten hiervan aangeduide terreinen op de kaart uit 1654. Tot op heden is de formele architectonische relatie tussen het Hof te Dieren en het Dierense bos te herkennen. De Koningslaan in het Dierense bos is nog grotendeels in tact. Deze laan ligt recht tegenover het vroegere huis. Het eerste deel is in het begin van de 19de eeuw verwijderd. De Arnhemsestraatweg, die op deze hoogte nog deels van laanbeplanting is voorzien (thans enkel en dubbele eik en beuk, 19de en 20ste eeuw), is in de compositie van deze relatie de dwarsas. Voorts vormt de boswachterslaan (thans deels enkel en dubbele beuk, 19de en 20ste eeuw), waarop de huidige oprit van het hof te Dieren is gelegen, een belangrijke verbindingslaan tussen het hof en het Dierense bos; de laan eindigt als een der lanen van het sterrenbos op de top van de Carolinaberg. De ten zuidwesten hiervan gelegen Lange Juffer (thans deels enkele en dubbele beuk, 19de en 20ste eeuw), die in het verlengde ligt van de op het hofterrein gelegen Kerkallee (thans deels met enkele en deels dubbele beuk beplant, 19de eeuw), vormt een onderdeel van het barokke lanenstelsel uit de tijd van Prinses Anna van Hannover of haar zoon Prins Willem V. Dit geldt eveneens voor de twee ten zuidwesten hiervan gelegen lanen en laanfragmenten (thans deels met enkel en dubbele beuk beplant, 20ste eeuw), die respectievelijk in het verlengde liggen van de Hofstette laan en de Kastanjelaan te Ellecom. In 1795 brandde het Hof te Dieren tot de grond toe af. Pas ca. 25 jaar later, toen Hof te Dieren in het bezit was gekomen van Marie Cornélie baronesse van Wassenaer, werd op de plaats van het oude hof een nieuw huis opgetrokken. In 1823 liet de nieuwe eigenaresse door de tuinarchitect Jan David Zocher jr. (1791-1870) in het parkgedeelte aan de zuidoostzijde van de Arnhemse straatweg een park in landschapsstijl aanleggen, dat in grote trekken bewaard is gebleven. Zocher vergroef de aanwezige formele waterparterres en buitengracht, daterend uit de tijd van de Koning-stadhouder Willem III, tot een ruime slingerivier (de grote en de kleine vijver) en waterloop in landschapsstijl en zette rond de vijver een wandeling met slingerpaden uit. Via een gemetselde duiker uit 1650 stroomt het water uit de kleine vijver onder de Doesburgsedijk door en komt in de Ruitersbeek. Waarschijnlijk werd in deze tijd, wellicht naar ontwerp van Zocher, over de zuidoostflank van de slingerivier een ornamentele dubbele rondboogbrug opgetrokken. Voorts beplante Zocher het park met bijzondere bomen en heesters, waarvan er een aantal nog bestaat. In 1877 ontwierp de Duitse tuinarchitect Carl Eduard Adolf Petzold (1815-1891) voor de toenmalige eigenaar Rodolphe Frédéric baron van Heeckeren een nieuwe parkaanleg, die deels is uitgevoerd. Zeer waarschijnlijk heeft Petzold het bestaande houtbestand deels gekapt, zodat de gezichten op de aan de zuidoostzijde van het park in landschapsstijl gelegen weilanden tot de compositie van de aanleg gingen behoren. In deze weilanden plantte hij om compositorische redenen op strategische plaatsen verschillende boomgroepen, die de gezichten vanuit het park in deze richting van perspectief voorzien. Aan de noordwestzijde van de Arnhemsestraatweg, die in 1963 een stukje in noordwestelijke richting werd verschoven, werd de huidige, op de as van de aanleg gelegen, weide aangelegd, die eveneens met boomgroepen werd beplant. Voorts werd de weide aan de noordoostzijde open gehouden, zodat de zoom van het Dierense bos in het verschiep het eindpunt van dit gezicht bepaalde. Petzold legde verder de ruime ten westen van het park gelegen moestuin aan. De bakstenen muren, die deze tuin aan drie zijden begrenzen, werden waarschijnlijk in dezelfde tijd opgetrokken, gezien de vermelding van de bouw van tuinmuren in de rekeningen van Petzold. In dezelfde tijd werd de ijskelder in de noordoosthoek van het park gebouwd. Omstreeks 1900 werd even

ten noordoosten van de moestuinmuur naar ontwerp van de Engelse architect Samuel Weatherly een nieuwe tuinmanswoning gebouwd (onderdeel 8). De even ten zuidoosten hiervan opgetrokken houten schuur dateert uit de 19de eeuw (onderdeel 9).

In de Tweede Wereldoorlog werd het huis door brand verwoest. De ruïne is in 1965 gesloopt. Ter plaatse ligt een depressie in de grond. In de bodem is nog 15de- en 17de-eeuws muurwerk over van het Hof te Dieren. Ook de portierswoning uit 1850 aan de oprijlaan bestaat niet meer (in 1966 door brand verwoest). De fundamenten van het gebouw zijn nog wel aanwezig. Van het koetshuis bij de tuinmuur (onderdeel 3) dat in de Tweede Wereldoorlog is geëxplodeerd zijn de fundamenten bloot gelegd, evenals die van de Paardenschuur, van een verwarmde kas en de werkschuur bij de ijskelder. Van de historische buitenplaats bleven de formele aanleg van het Dierense bos de Nieuwe Plantage, alsmede het park in landschapsstijl ten zuidoosten hiervan bewaard.

Waardering

De HISTORISCHE BUITENPLAATS HOF te Dieren is in cultuur- en tuinhistorisch opzicht van bijzonder belang,

- wegens het grotendeels aan de zuidoostzijde van de Arnhemsestraatweg gelegen park van Hof te Dieren, dat door Jan David Zocher jr. werd aangelegd, door Carl Eduard Adolf Petzold werd verfijnd, enigszins werd gewijzigd en uitgebreid en als zodanig een zeer belangrijk 19de-eeuws Nederlands park in landschapsstijl is;
- wegens de aan de noordoostzijde van het park in landschapsstijl gelegen Koningsmuur alsmede de centraal in dit park gelegen muur, die waardevolle elementen en overblijfselen zijn van de voormalige formele aanleg uit de tijd van de Koning-stadhouder Willem III
- wegens het formele lanenstelsel met bossen aan de noordwestzijde van de Arnhemsestraatweg, de Nieuwe Plantage, waarin tevens een wagenwielvormig lanenpatroon en sterrenbos, dat in de 17de en 18de eeuw is aangelegd en dat in ontwerp, omvang en ouderdom in Nederland zeldzaam is.

Monumentnummer*: 529439

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 12 september 2005
Kadaster deel/nr: 30863/44

Complexnummer

529438

Complexnaam

Hof te Dieren

Woonplaats*

Dieren

Gemeente*

Rheden

Provincie*

Gelderland

Straat*

Arnhemsestraatweg

Nr*

10

Toev.*

Postcode*

6953 AX

Woonplaats*

Dieren

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Dieren

Sectie*

S

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

1411

Dieren

S

974

Dieren

S

473

Dieren

S

1412

Dieren

S

472

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving

KONINGSMUUR tussen park en openbare weg. Paarse bakstenen muur, die het Hof te Dieren naar de Arnhemsestraatweg en de Doesburgsedijk afbakent. Deze muur, die van oorsprong uit de 17de eeuw dateert, verloopt vanaf de noordwesthoek van de buitenste vijver in landschapstijl in noordelijke richting, buigt in een curve naar het westen af. Ten tijde van de aanleg van de Burgemeester De Bruinstraat (begin 20ste eeuw) is het beloop van de muur gewijzigd. Oorspronkelijk liep zij in een rechte hoek. De door een ezelsrug be kroonde muur wordt door penanten geleed en door lage steunberen gestut. Het oostelijke gedeelte van de muur daalt trapsgewijs af naar de vijver. Het oorspronkelijke toegangshek naar het Hof te Dieren, die de muur aan de noordzijde onderbrak, is niet meer aanwezig. Wel wordt het thans aanwezige houten hek, dat van recente datum en voor de bescherming van ondergeschikte betekenis is, aan weerszijden nog door wellicht 17de- of 18de-eeuwse bakstenen pijlers gemarkeerd. Het punt waar de muur aan de westzijde eindigt wordt gemarkeerd door een pijler, waarin aan voornoemde pijlers identieke nissen met velden zijn aangebracht. Alle bewaard gebleven penanten en pijlers van de muur zijn van natuurstenen afdekplaten voorzien. In het omgeknikte gedeelte van de muur bevindt zich een dichtgemetseld poortje, waardoor men vroeger de erlangs lopende sloot kon bereiken om er in de winter ijs

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

uit te halen voor opslag in de nabij gelegen ijskelder. Ter hoogte van de Doesburgsedijk werden grote delen van de muur in de 19de eeuw opnieuw opgetrokken.

Waardering

KONINGSMUUR, behorend tot de historische buitenplaats Hof te Dieren, van algemeen cultuurhistorisch belang

- wegens de ouderdom
- als type
- als markering van de grens tussen park en bebouwing van Dieren
- wegens de functionele en visuele relatie met de overigen onderdelen van de buitenplaats

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Monumentnummer*: 529440

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 12 september 2005
Kadaster deel/nr: 30863/44

Complexnummer

529438

Complexnaam

Hof te Dieren

Woonplaats*

Dieren

Gemeente*

Rheden

Provincie*

Gelderland

Straat*

Arnhemsestraatweg

Nr*

10

Toev.*

Postcode*

6953 AX

Woonplaats*

Dieren

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Dieren

Sectie*

S

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

1412

Dieren

S

1411

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving

MUUR in park. Rode bakstenen door ezelsrug bekroonde muur met recht verloop. De muur, die aan weerszijden van hoekpenanten met rechthoekige velden is voorzien, dateert uit de tweede helft van de 17de eeuw en deed toen dienst als scheidingsmuur in de tuinaanleg van Koning-stadhouder Willem III. Een gedeelte van de muur is in de Tweede Wereldoorlog weggeslagen toen het hierachter liggende koetshuis, dat als munitiedepot dienst deed, explodeerde.

Waardering

MUUR, behorend tot de historische buitenplaats Hof te Dieren, van algemeen cultuurhistorisch belang

- wegens de ouderdom
- als type
- als markering van de grens tussen tuin en privé-gedeelte van de Koning-stadhouder
- wegens de functionele en visuele relatie met de overigen onderdelen van de buitenplaats

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Monumentnummer*: 529441

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 12 september 2005
Kadaster deel/nr: 30863/44

Complexnummer

529438

Complexnaam

Hof te Dieren

Woonplaats*

Ellecom

Gemeente*

Rheden

Provincie*

Gelderland

Straat*

Kerkallee

Nr*

2

Toev.*

Postcode*

6955 JA

Woonplaats*

Ellecom

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Dieren

Sectie*

S

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

1412

Dieren

S

1411

Dieren

S

1093

Dieren

S

1271

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving

MOESTUINMUUR MET HEK. De rechte in paarse baksteen opgetrokken muren omgeven de voormalige moestuin en boomgaard aan drie zijden. Aan de noordkant is de ommuring afgeschuind om een muurvlak pal op het zuiden te verkrijgen voor een broeikas; dit rechte afgeschuinde muurgedeelte is iets hoger opgetrokken dan de overige muren en wordt aan de oostzijde door een bakstenen pijler met natuurstenen geprofileerde afdekplaat afgesloten. Direct aan de westzijde van dit afgeschuinde muurgedeelte bevindt zich de hoofdingangpartij, bestaande uit een dubbel smeedijzeren hek met twee zijstukken met spijlen met speerpunten, gevat in twee natuurstenen pijlers met motief van rustica-blokken aan de voor- en achterzijde en met geprofileerde voet- en afdekplaat. Met gedeelte aan de noordoostzijde van de voormalige moestuin en boomgaard verloopt in drie traveeën in de richting van het lager gelegen Bombergse Huis - elke travee, die aan weerszijden door een bakstenen pijler met natuurstenen geprofileerde afdekplaat is voorzien, is een niveau lager gelegen. In de westhoek bevindt de muur zich in verruïneerde toestand. Het gedeelte van de muur aan de zuidwestzijde van de voormalige moestuin en boomgaard daalt in acht traveeën af in de richting van de Ruitersbeek. Van de negende travee, die tot de oever van deze beek reikte, is slechts het fundament bewaard gebleven. In de derde travee bevindt zich een getoogde houten deur. Ook deze traveeën worden aan weerszijden door bakstenen pijlers met natuurstenen geprofileerde afdekplaat

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

gemarkeerd. Aan de binnenzijde van de voormalige moestuin en boomgaard zijn de tussen de pijlers gelegen veldmuren vlak afgewerkt met uitzondering van een muurgedeelte even ten zuidwesten van het hek, dat van steunberen is voorzien; dit oranje en paarse gedeelte van de muur werd waarschijnlijk aan het begin van deze eeuw opgetrokken ter vervanging van het oorspronkelijke muurgedeelte. Aan de buitenzijde worden de muren, die door een ezelsrug (met muizentand aan de onderzijde) worden bekroond, door steunberen gestut. De muren, die met uitzondering van het naderhand opgetrokken gedeelte van een spouw zijn voorzien, dateren uit de jaren tachtig van de 19de eeuw, toen de tuinarchitect Eduard Petzold veranderingen in de aanleg van het park van Hof te Dieren tot stand bracht; uit de jaren 1884-1885 zijn rekeningen bewaard gebleven voor de "Bau der Gartenmauer".

Waardering

MOESTUINMUUR MET HEK, behorend tot de historische buitenplaats Hof te Dieren, van algemeen cultuurhistorisch belang

- wegens de ouderdom
- als type
- als markering van de grens tussen park en bebouwing van Dieren
- wegens de functionele en visuele relatie met de overigen onderdelen van de buitenplaats.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Monumentnummer*: 529442

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 12 september 2005
Kadaster deel/nr: 30863/44

Monumentnaam**

Bombergse Huis

Complexnummer

529438

Complexnaam

Hof te Dieren

Woonplaats*

Dieren

Gemeente*

Rheden

Provincie*

Gelderland

Straat*

Arnhemsestraatweg
Arnhemsestraatweg

Nr*

12
14

Toev.*

Postcode*

6953 AX
6953 AX

Woonplaats*

Dieren
Dieren

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Dieren

Sectie*

S

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

1153

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving

BOMBERGSE HUIS. Deels onderkelderd in rode baksteen opgetrokken gebouw op langwerpige rechthoekige grondslag onder met rode pannen gedekt schilddak. Het gebouw, dat verschillende functies heeft gehad en bekend staat onder de naam Bombergse Huis, dateert in oorsprong uit de 17de eeuw. Op de 'Caarte van Dieren' uit 1654 door Nicolaes van Geelkercken is ongeveer ter plekke van het Bombergse huis een woning aangeduid. Voorts is het huis getekend op een gezicht op Hof te Dieren uit 1743 door Jan de Beijer. Voor(noordwest-)gevel: in drie traveeën gelede gevel, waarvan de middelste travee, die het veruit het breedst is, iets terugspringt. Aan de linkerkant van de linker travee een van dubbele luiken voorzien venster en rechts hiervan een deur met 6-ruits bovenlicht, die door een gele bakstenen bordes van twee treden wordt voorafgegaan. De deur geeft toegang tot een erachter gelegen voormalige woning of gelagkamer, die ca. 35 centimeter hoger ligt ten aanzien van de ruimten rechts hiervan en die aan de achterzijde van een met een tongewelf overwelfde kelder is voorzien. Centraal in de middentravee een dubbele staldeur, links hiervan een venster met luik en rechts in de muur een getoogde opening met restant van een verwarmingssysteem. Op de eerste verdieping even rechts van de loodlijn van de genoemde staldeur een dakkapel met luik en met een door rode pannen gedekt zadeldak. In de rechter travee een dubbele staldeur. Er is wel verondersteld, dat laatst genoemde deur toegang tot een orangerie verleende. Zowel deze, als de recht er tegenover

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

in de achtergevel gesitueerde dubbele staldeur zijn voor (voormalige) glaspartijen geplaatst. Ook de twee dubbele deuren aan de rechter gevel zijn voor glaspartijen geplaatst. Deze toegangen zijn niet oorspronkelijk, maar later ingebroken. Achtergevel: in drie traveeën gelede gevelpartij, waarvan de middelste travee zoals bij de voorgevel veruit het breedst is en ten aanzien van de zijtraveeën iets terugspringt. In de middelste travee aan de linker zijde een dubbele staldeur. Rechts hiervan een deur met bovenlicht met aansluitend een uitgebouwd salet onder met rode pannen gedekt lessenaarsdak met klein rechthoekig kozijn centraal aan de zuidoostzijde en deur aan de noordoostzijde. Aan de rechter zijde van de middelste travee een deur met 3-ruits bovenlicht. In de rechter travee een van dubbele luiken voorzien venster met eronder een keldervenster met diefijzers. Linkergevel: aan de linker zijde een keldervenster met diefijzers en rechts hiervan twee bouwsporen van dichtgemetselde deur- of vensterpartijen.

Waardering

BOMBERGSE HUIS, behorend tot de historische buitenplaats Hof te Dieren van algemeen cultuurhistorisch belang:

- wegens de ouderdom
- wegens de ligging
- wegens de functionele en visuele relatie met de overigen onderdelen van de buitenplaats

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Bijgebouwen kastelen enz.

Functie

Bijgebouw

Monumentnummer*: 529443

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 12 september 2005
Kadaster deel/nr: 30863/44

Complexnummer
529438

Complexnaam
Hof te Dieren

Woonplaats*
Dieren

Gemeente*
Rheden

Provincie*
Gelderland

Straat*
Arnhemsestraatweg

Nr*
10

Toev.*

Postcode*
6953 AX

Woonplaats*
Dieren

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*
Dieren

Sectie*
S

Kad. object*

Appartement

Grondperceel
1411

Dieren

S

1412

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving

BRUG. Rode bakstenen rondboogbrug met dam, met gebogen naar de uiteinden uitzwenkende, gemetselde borstweringen. Aan de bovenzijde zijn de borstweringen met natuurstenen platen afgedekt. De brug werd in 1823, toen Jan David Zocher jr. op Hof te Dieren een park in landschapstijl aanlegde, gebouwd, en heeft in deze aanleg ook een ornamentele waarde als 'pointe de vue'. Ten tijde van Petzold is de brug van gietijzeren pilaren voorzien die bij de restauratie in 1992 weer zijn verwijderd. Toen is de brug met handhaving van het werk van Zocher ook verbreed. Bij de brug een kleine cascade (onderdeel 13A).

Waardering

BRUG, behorend tot de historische buitenplaats Hof te Dieren van algemeen cultuur- en tuinhistorisch belang:

- wegens de ouderdom
- wegens het type
- wegens de markante ligging in de vijverpartij als pointe de vue
- wegens de functioneel en visuele relatie met de overige onderdelen van de buitenplaats

Hoofdcategorie

Subcategorie

Functie

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Kastelen, landhuizen en parken

Tuin, park en plantsoen

Monumentnummer*: 529444

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 12 september 2005
Kadaster deel/nr: 30863/44

Complexnummer

529438

Complexnaam

Hof te Dieren

Woonplaats*

Dieren

Gemeente*

Rheden

Provincie*

Gelderland

Straat*

Arnhemsestraatweg

Nr*

10

Toev.*

Postcode*

6953 AX

Woonplaats*

Dieren

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Dieren

Sectie*

S

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

1412

Dieren

S

1411

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving

IJSKELDER. Bakstenen ijskelder uit 1870 op cirkelvormige grondslag met puntig koepelgewelf boven een ronde put. De diameter van de kelder is ca. 6 meter en de diepte van de put is ca. 4 meter beneden de bodem van het toegangsportaal. Het gewelf is versterkt met kruisribben, die boven in de top samenkomen in een vierkant, waarin in het hart van de kelder een haak gemetseld is. Centraal in de driehoekige voor(N-)zijde, waarvan de hoeken recht zijn afgeschuind, de getoogde ingang (zonder deur). Afgezien van deze gevel is de kelder geheel opgenomen in een aarden heuvelpartij.

Waardering

IJSKELDER behorend tot de historische buitenplaats Hof te Dieren van algemeen cultuurhistorisch belang:

- wegens de ouderdom
- wegens het type
- wegens de ligging bij de vijver en de Koningsmuur
- wegens de functionele en visuele relatie met de overige onderdelen van de buitenplaats

Hoofdcategorie

Subcategorie

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Kastelen, landhuizen en parken

Tuin, park en plantsoen

Monumentnummer*: 529445

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 12 september 2005
Kadaster deel/nr: 30863/44

Monumentnaam**

Groningse Huis

Complexnummer

529438

Complexnaam

Hof te Dieren

Woonplaats*

Dieren

Gemeente*

Rheden

Provincie*

Gelderland

Straat*

Arnhemsestraatweg

Nr*

10

Toev.*

Postcode*

6953 AX

Woonplaats*

Dieren

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Dieren

Sectie*

S

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

1412

Dieren

S

1448

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving

TUINMANSWONING (Groningse huis) uit 1903 op onregelmatige L-vormige grondslag, opgetrokken in rode baksteen, overkapt door een met leien gedekt zadeldak met overstek en met rode nokpannen. Noordwestvleugel: aan de linker zijde van de noordoostzijde de hoofdingang, bestaande uit een houten paneeldeur, die wordt voorafgegaan door een door met rode pannen gedekt kwart-tentdak overkapt portaal, dat aansluit aan de noordwest- en zuidoost-vleugel van de tuinmanswoning. De naar buiten gekeerde hoek van de overkapping wordt door een houten pijler gestut. Rechts van de ingang deur een 20-ruits schuifvenster en recht hierboven op de eerste verdieping een door leien gedekte dakkapel onder zadeldak met 12-ruitsvenster (openslaand). Noordwestzijde: een centraal gelegen venstertravee met op de begane grond een 20-ruits schuifvenster en op de eerste verdieping een 15-ruits schuif- venster, De daklijsten aan deze zijde zijn aan de schuine zijden en aan de topgevel voorzien van ornamentale balkvormige aanzetstukken. De zuidwestgevel is centraal van een uitbouw onder met rode leien gedekt zadeldak voorzien met een 20-ruits schuifvenster beganegronds en een 8-ruitsvenster op de eerste verdieping. Aan de daklijsten van deze uitbouw zijn eveneens ornamentale balkvormige aanzetstukken aangebracht. Ter linker zijde in de terug liggende gevel van de noordwest-vleugel een 10-ruits schuifvenster. Het gevelgedeelte rechts van de uitbouw springt ten aanzien van het linker gedeelte naar voren; het dakschild is hier verder naar onderen door

getrokken. Op de begane grond in dit gevelgedeelte een 20-ruits schuifvenster. Zuidoost-vleugel: links in de noordwest-gevel een 10-ruits schuifvenster. De noordoostgevel van deze vleugel is identiek aan de noordwest-gevel van de noordwest-vleugel. De achtergevel van het tuinmanshuis is onregelmatig van opzet. Het vooruitspringende linker gedeelte, waar het dakschild verder naar onderen is doorgetrokken, is rechts van een paneeldeur met 8-ruits bovenlicht voorzien. Links hiervan twee 5-ruits schuifvensters. Op de eerste verdieping een dakkapel, die identiek is aan de kapel aan de noordoostgevel van de noordwestvleugel. In het rechter terug liggende gedeelte van deze zijde een 10-ruits schuifvenster. Alle schuifvensters van de tuinmanswoning zijn van groene paneelluiken voorzien, die tot de wisseldorpel reiken. De tuinmanswoning, die op de plaats staat van een oudere woning, werd ontworpen door de Engelse architect Samuel Weatherly.

Waardering

TUINMANSWONING behorend tot de historische buitenplaats Hof te Dieren van algemeen cultuurhistorisch belang

- wegens de ouderdom
- wegens het type
- als deel van het oeuvre van Samuel Westherly
- wegens de functionele en visuele relatie met de overige onderdelen van de buitenplaats

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Bijgebouwen kastelen enz.

Functie

Tuinmanswoning(L)

Monumentnummer*: 529446

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 12 september 2005
Kadaster deel/nr: 30863/44

Complexnummer

529438

Complexnaam

Hof te Dieren

Woonplaats*

Dieren

Gemeente*

Rheden

Provincie*

Gelderland

Straat*

Arnhemsestraatweg

Nr*

10

Toev.*

Postcode*

6953 AX

Woonplaats*

Dieren

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Dieren

Sectie*

S

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

1411

Dieren

S

1412

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving

SCHUUR. Houten (verticale delen) 19de-eeuwse schuur op rechthoekige rode bakstenen voeting op rechthoekige grondslag met een kleine eveneens rechthoekige aanbouw aan de achter(NO-)zijde; schuur en aanbouw zijn van een met rode en zwarte pannen gedekt zadeldak voorzien. Voor(ZW)zijde: aan de linker zijde een 6-ruitsvenster. Rechts hiervan een dubbele staldeur, die recent is aangebracht en voor de bescherming van ondergeschikte betekenis is. Centraal in de topgevel een houten luik. Linker gevel: centraal een 6-ruitsvenster met aan weerszijden een klein enkel-ruitsvenster. In de aanbouw aan de linker zijde een houten deur en rechts hiervan een 6-ruitsvenster. Rechter gevel: aan de zijkanten een klein enkel-ruitsvenster. De aanbouw is aan deze zijde met gepotdekselde delen uitgebouwd. Dit uitgebouwde gedeelte is voor de bescherming van ondergeschikte betekenis. Achtergevel aanbouw: centraal een 4-ruitsvenster.

Waardering

SCHUUR behorend tot de historische buitenplaats Hof te Dieren van belang

- wegens de ouderdom
- wegens het type
- wegens de functionele en visuele relatie met de overige onderdelen van de buitenplaats

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Bijgebouwen kastelen enz.

Functie

Schuur(L)

Monumentnummer*: 529447

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 12 september 2005
Kadaster deel/nr: 30863/44

Complexnummer

529438

Complexnaam

Hof te Dieren

Woonplaats*

Ellecom

Gemeente*

Rheden

Provincie*

Gelderland

Straat*

Kerkallee

Nr*

2

Toev.*

Postcode*

6955 JA

Woonplaats*

Ellecom

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Dieren

Sectie*

S

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

1450

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving

BOERDERIJ. Voormalige in rode baksteen opgetrokken boerderij op rechthoekige grondslag onder met grijze pannen gedekt schilddak. In het gebouw is een woning en een jachtkamer ondergebracht.

Ingangs(zuidoost)zijde: centraal gelegen twee ingangdeuren met elk een 3-ruits bovenlicht en met aan weerszijden een 12-ruits schuifvenster. Rechter zijgevel: een 12-ruits schuifvenster. Linker zijgevel: een 12-ruits schuifvenster. Noordwest-gevel: van links naar rechts twee 12-ruits schuifvensters, een deur met 8-ruits bovenlicht en een 12-ruits schuifvenster. Bovenlicht en vensters van deze gevel zijn door een getoogde strek bekrond. Op de eerste verdieping twee door een fronton bekroonde dakkapellen met 9-ruitsvenster. Alle vensters op begane grondniveau zijn van luiken voorzien.

De boerderij, die waarschijnlijk uit de 18de eeuw dateert, werd aan het eind van de jaren '80 van deze eeuw ingrijpend gerestaureerd, waarbij een gedeelte werd geamoveerd.

Waardering

BOERDERIJ behorend tot de historische buitenplaats Hof te Dieren van algemeen belang:

- wegens de ouderdom
- wegens het type

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- wegens de functionele en visuele relatie met de overige onderdelen van de buitenplaats

-----

Omschrijving onderdeel

SCHUUR. Rode bakstenen 19de-eeuwse schuur behorend bij de boerderij (onderdeel 10) op rechthoekige grondslag onder met grijze pannen gedekt wolfsdak met aan de voor(NO-)zijde iets links van de hartlijn een getoogde dubbele staldeur met aan de linkerzijde een getoogde deur, aan de rechterzijde een half rond 14-ruitsvenster en geheel rechts een 15-ruits schuifvenster met luiken. Linker gevel: negen getoogde 6-ruits stalvensters. Rechter gevel: vijf elkaar afwisselende deuren en getoogde 6-ruits stalvensters. Met uitzondering van de deur geheel links in de gevel zijn de deuren getoogd. Achtergevel: centraal een getoogde dubbele staldeur met aan weerszijden een half rond 7-ruitsvenster, waarvan de centrale verticale roede zich halverwege in twee van elkaar gebogen roeden splitst. Aan de linker- en rechterzijde van deze gevel een getoogde deur. De schuur is aan het eind van de jaren '80 van deze eeuw ingrijpend gerestaureerd.

Waardering

SCHUUR behorend tot de historische buitenplaats Hof te Dieren van algemeen belang: - wegens de ouderdom - wegens het type - behorend bij de boerderij (onderdeel 10) - wegens de functionele en visuele relatie met de overige onderdelen van de buitenplaats

-----

Omschrijving

STUW in buitengracht. In de buitengracht ligt een gemetselde bakstenen stuw met een lager middengedeelte (overlaat) waarmee het waterpeil in de gracht geregeld kan worden. 19de eeuw.

Waardering

STUW behorend tot de historische buitenplaats Hof te Dieren van tuinhistorisch belang: - wegens de ouderdom - als type - als onderdeel van de waterhuishouding op de buitenplaats

-----

Omschrijving

A. CASCADE bij boogbrug naar de grote vijver (onderdeel 6). Bij de brug ligt een kleine cascade van veldkeien, die het geluid van kabbelend water voortbrengt. Het water stroomt van hier in de grote vijver. De cascade zal tegelijk met de brug (1823) zijn gemaakt.

B. CASCADE tussen de grote en de kleine vijver. De cascade van veldkeien is aangelegd om het geluid van kabbelend water voort te brengen. De cascade zal tegelijk met de brug (1823) zijn gemaakt.

Waardering

CASCADES behorend bij de historische buitenplaats Hof te Dieren van tuinhistorisch belang - wegens de ouderdom - als type - als onderdeel van de waterhuishouding op de buitenplaats

Hof te Dieren

13

1 15 juni 2005

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Boerderij (M)

Functie

Monumentnummer*: 529448

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 12 september 2005
Kadaster deel/nr: 30863/44

Complexnummer

529438

Complexnaam

Hof te Dieren

Woonplaats*

Ellecom

Gemeente*

Rheden

Provincie*

Gelderland

Straat*

Kerkallee

Nr*

2

Toev.*

Postcode*

6955 JA

Woonplaats*

Ellecom

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Dieren

Sectie*

S

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

1450

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel

SCHUUR. Rode bakstenen 19de-eeuwse schuur behorend bij de boerderij (onderdeel 10) op rechthoekige grondslag onder met grijze pannen gedekt wolfsdak met aan de voor(NO-)zijde iets links van de hartlijn een getoogde dubbele staldeur met aan de linkerzijde een getoogde deur, aan de rechterzijde een half rond 14-ruitsvenster en geheel rechts een 15-ruits schuifvenster met luiken. Linker gevel: negen getoogde 6-ruits stalvensters. Rechter gevel: vijf elkaar afwisselende deuren en getoogde 6-ruits stalvensters. Met uitzondering van de deur geheel links in de gevel zijn de deuren getoogd. Achtergevel: centraal een getoogde dubbele staldeur met aan weerszijden een half rond 7-ruitsvenster, waarvan de centrale verticale roede zich halverwege in twee van elkaar gebogen roeden splitst. Aan de linker- en rechterzijde van deze gevel een getoogde deur. De schuur is aan het eind van de jaren '80 van deze eeuw ingrijpend gerestaureerd.

Waardering

SCHUUR behorend tot de historische buitenplaats Hof te Dieren van algemeen belang:

- wegens de ouderdom
- wegens het type
- behorend bij de boerderij (onderdeel 10)

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- wegens de functionele en visuele relatie met de overige onderdelen van de buitenplaats

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Boerderij (M)

Functie

Monumentnummer*: 529449

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 12 september 2005
Kadaster deel/nr: 30863/44

Complexnummer

529438

Complexnaam

Hof te Dieren

Woonplaats*

Dieren

Gemeente*

Rheden

Provincie*

Gelderland

Straat*

Arnhemsestraatweg

Nr*

10

Toev.*

Postcode*

6953 AX

Woonplaats*

Dieren

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Dieren

Sectie*

S

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

1411

Dieren

S

1412

Dieren

S

1271

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving

STUW in buitengracht. In de buitengracht ligt een gemetselde bakstenen stuw met een lager middengedeelte (overlaat) waarmee het waterpeil in de gracht geregeld kan worden. 19de eeuw.

Waardering

STUW behorend tot de historische buitenplaats Hof te Dieren van tuinhistorisch belang:

- wegens de ouderdom
- als type
- als onderdeel van de waterhuishouding op de buitenplaats

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Monumentnummer*: 529450

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 12 september 2005
Kadaster deel/nr: 30863/44

<i>Complexnummer</i>	<i>Complexnaam</i>					
529438	Hof te Dieren					
<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>				
Dieren	Rheden	Gelderland				
<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Arnhemsestraatweg	10		6953 AX	Dieren	Bij	
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>		<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>	
Dieren	S				1411	
Dieren	S				1412	

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving

A. CASCADE bij boogbrug naar de grote vijver (onderdeel 6). Bij de brug ligt een kleine cascade van veldkeien, die het geluid van kabbelend water voortbrengt. Het water stroomt van hier in de grote vijver. De cascade zal tegelijk met de brug (1823) zijn gemaakt.

B. CASCADE tussen de grote en de kleine vijver. De cascade van veldkeien is aangelegd om het geluid van kabbelend water voort te brengen. De cascade zal tegelijk met de brug (1823) zijn gemaakt.

Waardering

CASCADES behorend bij de historische buitenplaats Hof te Dieren van tuinhistorisch belang

- wegens de ouderdom
- als type
- als onderdeel van de waterhuishouding op de buitenplaats

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Tuin, park en plantsoen	Waterval

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 529832

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 25 juni 2007
Kadaster deel/nr: 52412/172

Monumentnaam**

Hof te Dieren

Complexnummer

529438

Complexnaam

Hof te Dieren

Woonplaats*

Dieren

Gemeente*

Rheden

Provincie*

Gelderland

Straat*

Arnhemsestraatweg

Nr*

10

Toev.*

Postcode*

6953 AX

Woonplaats*

Dieren

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Dieren

Sectie*

O

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

313

Dieren

O

311

Dieren

O

240

Dieren

O

321

Dieren

S

1447

Dieren

O

307

Dieren

O

249

Dieren

O

50

Dieren

S

1452

Dieren

O

280

Dieren

O

319

Dieren

S

1412

Dieren

O

218

Dieren

O

310

Dieren

O

238

Dieren

S

472

Dieren

S

1451

Dieren

S

1449

Dieren

O

305

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
Dieren	S			1446
Dieren	O			320
Dieren	O			302
Dieren	O			216
Dieren	S			974
Dieren	O			314
Dieren	O			242
Dieren	O			322
Dieren	O			176
Dieren	O			155
Dieren	O			279
Dieren	O			324
Dieren	O			301
Dieren	O			325
Dieren	S			1450
Dieren	O			236
Dieren	O			312
Dieren	O			241
Dieren	U			5040
Dieren	O			303
Dieren	S			1448
Dieren	S			1153
Dieren	O			318
Dieren	O			304
Dieren	S			1093
Dieren	O			174

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 1

HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG. De oudste sporen van de historische aanleg van Hof te Dieren gaan terug tot ca. 1650, toen Prins Willem II, die het Hof te Dieren had gekocht, er een wildbaan liet aanleggen. Op de 'Caarte van Dieren' uit 1654 door Nicolaes van Geelkercken is deze wildbaan te zien. Het centrum van het hof wordt door de kaart in de zuidoosthoek van deze wildbaan gesitueerd. Voorts laat de kaart zien, dat de omgrenzing van het huidige parkgedeelte in grote trekken overeenkomt met het beloop van het gedeelte van het omgrenzingsplan van het Hof te Dieren aan de zuidoostzijde van de Arnhemse straatweg in de tijd van Prins Willem II. Ook de Ruitersbeek, die bij Kasteel Middachten ontspringt, is op deze kaart reeds te zien. De beek voedde omstreeks het midden van de 17de eeuw een brede waterpartij direct aan de zuidoostzijde van het hof. In de tweede helft van de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

17de eeuw werd omstreeks de tijd dat het hof in opdracht van de Koning-stadhouder Willem III werd verbouwd ook de aanleg ingrijpend veranderd. Van deze nieuwe plantage en het vernieuwde hof werd rond 1700 door Petrus Schenk een aantal gezichten ("Praetorium Dieranum") samengesteld. Rondom het hof werd een ruime formele aanleg tot stand gebracht. De door de Ruitersbeek gevoede brede waterpartij aan de zuidoostzijde van het hof werd tot een aantal rechthoekige waterparterres en rechte waterkanalen vergraven. Voorts werd de aanleg deels door muren en hagen geleed en omgeven. Twee muren - een muur naar de openbare weg en een muur in het park - bleven bewaard. Vanaf 1732, toen Prins Willem IV (1711-1751) zijn eigendomsrecht op Hof te Dieren kon laten gelden, kwamen wederom veranderingen in de aanleg tot stand. Deze veranderingen vonden plaats vóór 1783, want ze staan geregistreerd op de Topografische Kaart van de Linie van de IJssel uit 1783. Prins Willem IV, zijn echtgenote Prinses Anna van Hannover (1709- 1759) of hun zoon Prins Willem V (1748-1806) lieten waarschijnlijk de halfcirkelvormige oprit aan de voor(zuidwest)zijde van het hof aanleggen, van waaruit vijf lanen zich straalsgewijs projecteerden. De aanleg van deze zogenaamde 'Patte d'oeie', die de compositorische relatie tussen de formele aanleg van Hof te Dieren en de aanleg van de wildbaan aan de noordwestzijde van de Arnhemsestraatweg hechter maakte, is op genoemde kaart te zien. Op de plaats van de oprit ligt thans een weide in landschapstijl, die in oorsprong uit de eerste helft van de 19de eeuw dateert, maar van de oudere lanen zijn nog enkele gedeelten bewaard gebleven. De laan, die aan de noordoostzijde van de weide begint (thans enkel beuk, 19de eeuw) maakte deel uit van deze aanleg van oprit met vijf lanen, evenals de laan aan de westzijde van de weide (thans deels enkel en deels dubbel beuk, 19de eeuw), die de Arnhemsestraatweg snijdt en die uitkomt op de aan de noordwestzijde van de straatweg gelegen Lange Juffer. In 1795 brandde het Hof te Dieren tot de grond toe af. Pas ca. 30 jaar later, toen het hof in het bezit was van Marie Cornélie baronesse van Wassenaer, kwamen er wederom veranderingen in de aanleg tot stand. In 1823 liet de eigenaresse, die ter plaatse van het oude hof een nieuw huis had laten bouwen, door de tuinarchitect Jan David Zocher jr. (1791-1870) een park in landschapstijl aanleggen, dat in grote trekken bewaard is gebleven. Zocher liet de formele waterparterres en de formele buitengracht aan de zuidoostzijde van het park, die uit de tijd van prins Willem III dateerden, tot een ruime vijver (de grote en de kleine vijver) en waterloop in landschapstijl vergraven, die beide door de vanuit Middachten ontspringende Ruitersbeek werden gevoed. Via de kleine vijver stroomde het water door een 65 meter lange gemetselde duiker uit 1650 onder de Doesburgsedijk door en kwam opnieuw uit in de Ruitersbeek. In het park werd een wandeling uitgezet, die via slingerpaden tot op heden in curven rondom de waterpartij voert. Aan de zuidwestzijde van de waterpartij leidt de wandeling over een dubbele rondboogbrug, die wellicht door Zocher is ontworpen en die als 'pointe de vue' van grote compositorische waarde is (onderdeel 6). De bebossing van het park aan de noordzijde zijde alsmede de bebossing in de westhoek van het park in landschapstijl (thans beuk, eik en plataan, 19de- en 20ste-eeuws) dateren uit deze periode van de aanleg. Aan de voorzijde van het voormalige 19de-eeuwse huis werd de huidige reeds eerder genoemde open weide aangelegd, ter afwisseling met de gesloten bospartijen aan weerszijden. Rondom de genoemde vijverpartij werden diverse boomgroepen (eik, beuk, plataan, thans 19de-eeuws) en solitaires (eik, beuk, plataan, ceder, thans 19de-eeuws) geplant, die variatie in de gezichten vanuit de positie van het voormalige huis en gedurende de wandeling aanbrengen. In 1877, toen Hof te Dieren in het bezit was van Rodolphe Frédéric baron van Heeckeren, stelde de Duitse tuinarchitect Carl Eduard Petzold (1815-1891) een ontwerp voor het park van Dieren samen, dat gedeeltelijk is uitgevoerd. Zeer waarschijnlijk heeft Petzold het bestaande houtbestand deels gekapt, zodat gezichten op de aan de zuidoostzijde van het park in landschapstijl gelegen weilanden tot de compositie van de aanleg gingen behoren. In deze weilanden plantte hij op strategische punten verschillende boomgroepen, die de gezichten vanuit het park in deze richting van perspectief voorzien en die eveneens tot de historische aanleg behoren. Aan de noordwestzijde van de Arnhemse straatweg, die in 1963 een stukje in noordwestelijke richting werd verschoven, werd de huidige op

de as van de aanleg gelegen weide aangelegd, die eveneens met boomgroepen (beuk, linde, eik, 19de eeuw) werd beplant; deze boomgroepen geleiden de gezichten vanaf de plaats van het voormalige huis in deze richting en hebben de functie van coulissen ten aanzien van de weilanden ten noordwesten hiervan, die eveneens tot de historische aanleg behoren. Ten oosten van de even ten westen van de vijver gesitueerde bakstenen muur met penanten legde Petzold een neoformele tuin aan, waaraan de uitgegroeide buxushagen nog herinneren. Ook legde hij aan de zuidzijde van de waterloop een slingerpad aan. Petzold verrijkte de aanleg verder met diverse nog deels aanwezige bomen (plataan, moerascypres, ceder, eik, beuk, acacia, naaldhout) en heesters (rododendrons, taxus, hulst, azalea) en legde de ruime aan de westzijde van de aanleg gelegen moestuin aan, die zich oorspronkelijk in de noordhoek van het park bevond. De twee lindes, die aan de zuidoostzijde van de moestuin voor het Bombergse huis zijn gesitueerd, dateren uit de 19de of wellicht uit de 18de eeuw.

Waardering

HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG behorend tot de historische buitenplaats Hof te Dieren van cultuurhistorisch, tuinhistorisch en stedenbouwkundig belang

- wegens de ouderdom
- wegens de goed herkenbare structuren uit de 17de en 18de eeuw
- wegens het landschapspark rond het (verdwenen) huis naar ontwerp van J.D. Zoicher jr.
- wegens wijzigingen uit 1877 naar ontwerp van C.E. Petzold
- wegens de functionele en visuele relaties met de overige onderdelen van de buitenplaats

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Park